

»PISMENOST JE ...«

POVZETKI

(znanstveni kolokvij, Pedagoški inštitut, 4. junij 2026)

Sabina Autor

TA (NE)UPORABNA PISMENOST: PROTISLOVJA IZOBRAŽEVANJA IN PISMENOSTI

V prispevku bomo zarisali nekatere značilnosti sodobnega razumevanja izobraževanja, ki se odraža v aktualnih opredelitvah pismenosti. Pismenost danes zaznamuje predvsem dimenzija funkcionalnosti, za katero se zdi, da je pravzaprav njena ontološka predpostavka. Ob tem pa so njene umetniške, estetske, kulturne in druge razsežnosti vse bolj potisnjene v ozadje ali opredeljene kot poljubnosti in neobvezne. Pismenost kot kompetenca je nasprotje literarne omikanosti. Biti literarno omikan pomeni luksuz neuporabnosti in prostega časa in je zato, kot pravi Konrad Liessmann, provokacija.

Utilitaristična opredelitev pismenosti se umešča v spremembo ideje oz. spremembo konceptualizacij izobraževanja, ki danes ne pomeni več biti omikan ter s tem emancipiran in avtonomen subjekt, ampak predvsem imeti kompetence za nekaj in za uspešno vključitev na trg dela (oz. v družbo). V takšnem razumevanju vzgoje in izobraževanja sovpadajo progresivistične pedagoške ideje, kapitalizem in demokratizacija šolstva. In prav ta idejni premik od vzgoje in izobraževanja, ki ima smoter v samem sebi in je s tem »svobodno od« vseh zunanjih dejavnikov, k podrejanju izobraževanja zunanjim smotrom, so vrata, skozi katera bomo vstopili v premislek o protislovljih pismenosti, s katerimi se srečujemo danes.

Ključne besede: vednost, kompetence, pismenost, vzgoja in izobraževanje, neoliberalizem

Literatura:

Blais, M.-C., Gauchet, M., & Ottavi, D. (2011). *O pogojih vzgoje*. Krtina.

Egan, K. (2009). *Zgodovina pedagoške zmote: naša progresivistična dediščina od Herberta Spencerja do Johna Deweya in Jeana Piageta*. Krtina.

Liessmann, K. P. (2008). *Theorie der Unbildung: Die Irrtümer der Wissensgesellschaft*. Piper Taschenbuch. 2009. Slov. prev.: Teorija neizobrazbe. *Problemi* 47 (6/7), 37–72.

Liessmann, K. P. (2025). Načitanost. *Apokalipsa* (287/288), 101–110.

Štefanc, D. (2012). *Kompetence v kurikularnem načrtovanju splošnega izobraževanja*. 1. izd. Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Igor Bijuklič

GOVOR, TELO IN POJAVLJANJE: GRŠKA POLIS IN DRUŽBA MNOŽIČNIH MEDIJEV

Prispevek bo v prvem delu na kratko orisal, kakšen status je imel govor iz vidika antropološke določitve človeka ter specifične politične ureditve in načina skupnostnega življenja grške polis. Dobro poznani definiciji človeka, *zoon logon echon* (ζῷον λόγον ἔχον) in *zoon politikon* (ζῷον πολιτικόν), kažeta, da govor in politično življenje v Aristotelovi praktični filozofiji sodita skupaj, se skupaj uresničujeta in artikulirata izkustveno življenje grške polis. Pogledali bomo, kako aktualizacija antične *vita activa*, ki jo opravi Hannah Arendt kot poizkus iskanja pomoči pri razumevanju fenomenov množičnih družbenih gibanj in totalitarizmov v 20. stoletju, na nov način osvetli sopripadnost med govorjenjem, (smrtnim) telesom in mestom pojavljanja, kako pomembno strukturno vlogo je za razvoj in prakticiranje te osrednje človeške zmožnosti imela jasna razmejitev med javno in zasebno sfero (eksistenco) in kaj v tem oziru prinese implozija teh dveh sfer z nastankom družbe v moderni.

S tem bomo postavili dovolj izhodišč, da v drugem delu odpremo status govora in telesa v mediatizirani družbi, in sicer s pomočjo ene zgodnejših in danes pogosto spregledanih analiz sodobnih množičnih medijev, Andersovega eseja *Svet kot fantom in matrica*, ki ga Anders zastavi prav z vprašanjem, kako je z »govorečo živaljo« v območju pravil in zahtev medijskega posredovanja, kjer so govor, podobe in dogodki posredovani kot neprekinjena dobava sveta na dom.

Ključne besede: polis, govor, telo, množični mediji, Arendt

Literatura:

Arendt, H. (1996). *Vita Activa*. Knjižna zbirka KRT.

Arendt, H. (2006). *Med preteklostjo in prihodnostjo*. Krtina.

Aristotel (2010). *Politika*. Založba GV.

Anders, G. (2014). *L'uomo è antiquato. Zv. II, Sulla distruzione della vita nell'epoca della terza rivoluzione industriale*. Prev. M. A. Mori. Bollati Boringhieri.

Eva Klemenčič Mirazchiyski

RAZLIČNE PISMENOSTI – PODOBNI REZULTATI?

Mednarodne primerjalne raziskave znanja (PIRLS, TIMSS, ICCS in ICILS) kažejo, da se med različnimi vrstami pismenosti v Sloveniji pojavljajo zelo podobni vzorci razlik med učenci. Čeprav raziskave merijo različna področja – bralno, matematično, naravoslovno, računalniško in informacijsko pismenost ter državljansko vednost – so skupine učencev z nižjimi dosežki pogosto enake. Kot šibkejše skupine učencev se v raziskavah v Sloveniji (pogosto sicer tudi v drugih državah) najpogosteje pojavljajo učenci iz družin z nižjim socialno-ekonomskim statusom, učenci, ki doma pretežno govorijo drug jezik (ne slovenščine), učenci s priseljenkim ozadjem, učenci z manj spodbudnim domačim učnim okoljem ter pogosto tudi dečki (predvsem na področju bralne in računalniško-informacijske pismenosti ter državljanske vednosti). Pri posameznih pismenostih pa se kot šibkejše skupine kažejo tudi bolj specifične skupine, povezane z značilnostmi posamezne pismenosti.

Tako rezultati kažejo, da razlike med učenci niso vezane zgolj na posamezno področje pismenosti ali vednosti, temveč odražajo širše družbene, jezikovne in druge neenakosti. To (najverjetneje) nakazuje, da so za zmanjševanje razlik med učenci pomembni zgodnje razvijanje različnih pismenosti, podpora družinam, dostop do kakovostnega učnega okolja ter krepitev vključujoče šole, ki omogoča uspešno učenje vsem učencem. Rezultati torej kažejo na problematiko strukturne neenakosti, ki se odraža v sistematično nižjih dosežkih določenih skupin učencev ne glede na področje merjene pismenosti.

Ključne besede: bralna pismenost (PIRLS), matematična in naravoslovna pismenost (TIMSS), državljanska vednost (ICCS), računalniška in informacijska pismenost (ICILS)

Literatura:

Japelj Pavešić, B., Novak, J., & Blaznik, L. (2024). *Znanje matematike in naravoslovja med četrtošolci v Sloveniji in po svetu*. Pedagoški inštitut.

Klemenčič Mirazchiyski, E. (2024). *Mednarodna raziskava računalniške in informacijske pismenosti (IEA ICILS 2023): nacionalno poročilo – prvi rezultati*. Pedagoški inštitut. https://www.pei.si/wp-content/uploads/2025/01/ICILS23_NacionalnoPorocilo_Splet.pdf

Klemenčič Mirazchiyski, E., & Mirazchiyski, P. (2023). *Mednarodna raziskava bralne pismenosti (IEA PIRLS 2021): nacionalno poročilo – prvi rezultati*. Pedagoški

inštitut. https://www.pei.si/wp-content/uploads/2023/05/Nacionalno_porocilo_PIRLS_2021.pdf

Klemenčič Mirazchiyski, E. (2023). *Mednarodna raziskava državljanske vzgoje in izobraževanja (IEA ICCS 2022): nacionalno poročilo – prvi rezultati*. Pedagoški inštitut. https://www.pei.si/wp-content/uploads/2023/12/nacionalno_porocilo_ICCS22.pdf

Plamen Vladkov Mirazchiyski

COMPUTER AND INFORMATION LITERACY, SELF-CONFIDENCE, AND READING

This presentation shows the results from two studies. The first study investigates the mediation effect of student computer self-efficacy in using general applications through a structural equation model using data from nine European countries participating in ICILS 2018. In nearly all of them, the self-efficacy regarding the use of general applications has significant mediation effects in the relationship between CIL and each of the three ICT variables in the model; strongest for using general applications in class and weakest for learning ICT tasks at school. The results are discussed against the countries' context, and recommendations are derived according to this. The second study examines the differences between electronic and paper reading scores in six European countries. The study investigates the ICT factors related to these differences in both modes in PIRLS 2016. The results show limited support for the relative effect of the student, school, and classroom ICT variables. The general technological context within countries is discussed as part of an evaluation of differences in both test delivery modes. The general adoption of technology across various social and economic aspects, as measured by the Digital Economy and Society Index (DESI), reflects the differences between the two reading modes.

Keywords: computer self-efficacy, mediation, online reading literacy, paper reading literacy, comparison of reading styles

RAČUNALNIŠKA IN INFORMACIJSKA PISMENOST, SAMOZAVEST IN BRANJE

Predstavitev prikazuje rezultate dveh študij. Prva študija preučuje posredniški učinek samoučinkovitosti učencev pri uporabi splošnih aplikacij s pomočjo modela

strukturnih enačb, pri čemer uporablja podatke iz devetih evropskih držav, ki so sodelovale v raziskavi ICILS 2018. V skoraj vseh državah ima samoučinkovitost pri uporabi splošnih aplikacij pomemben posredniški učinek na razmerje med CIL in vsako od treh spremenljivk IKT v modelu; najmočnejši učinek je pri uporabi splošnih aplikacij v razredu, najšibkejši pa pri učenju nalog IKT v šoli. Rezultati so obravnavani v kontekstu posameznih držav in iz njih izhajajo priporočila. Druga študija preučuje razlike med rezultati branja z zaslonov in branja s papirja v šestih evropskih državah. Študija preučuje dejavnike IKT, povezane z omenjenimi razlikami v obeh načinih branja v PIRLS 2016. Rezultati kažejo omejeno podporo za relativni učinek spremenljivk IKT na ravni učenca, šole in razreda. Splošni tehnološki kontekst znotraj držav se obravnava kot del ocene razlik v obeh načinih izvajanja testa. Splošno sprejemanje tehnologije v različnih socialnih in gospodarskih vidikih, merjeno z indeksom digitalnega gospodarstva in družbe (DESI), sledi razlikam med obema načinoma branja.

Ključne besede: računalniška samoučinkovitost, mediacija, pismenost pri spletnem branju, pismenost pri branju s papirja, primerjava načinov branja

Literatura:

- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W.H. Freeman and Company.
- Chen, X., & Hu, J. (2020). ICT-related behavioral factors mediate the relationship between adolescents' ICT interest and their ICT self-efficacy: Evidence from 30 countries. *Computers & Education*, 159, 1–10.
- Gil-Flores, J., Johansson, S., Rosen, M., & Myrberg, E. (2014). The role of online reader experience in explaining students' performance in digital reading. *School Effectiveness and School Improvement*, 25(3), 394–407.
- Li, X., Zhang, J., & Yang, J. (2024). The effect of computer self-efficacy on the behavioral intention to use translation technologies among college students: Mediating role of learning motivation and cognitive engagement. *Acta Psychologica*, 246, 1–12.
- Mangen, A., Walgermo, B., & Brønnick, K. (2013). Reading linear texts on paper versus computer screen: effects on reading comprehension. *International Journal of Educational Research*, 58, 61–68. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2012.12.002>.

Klaudija Šterman Ivančič

BRALNA PISMENOST V RAZISKAVI PISA: KONCEPT, MERJENJE IN REZULTATI

Prispevek se osredotoča na bralno pismenost slovenskih dijakov in dijakinj v okviru mednarodne raziskave PISA. Namen prispevka je osvetliti koncept bralne pismenosti, predstaviti ključne ugotovitve raziskave ter opozoriti na pomen načrtnega razvijanja bralnih spretnosti kot temelja uspešnega učenja, kritičnega mišljenja in aktivnega vključevanja v družbo.

Bralna pismenost je v raziskavi PISA opredeljena kot razumevanje, uporaba, vrednotenje in razmišljanje o napisanem besedilu ter zavzetost ob branju, kar posamezniku omogoča doseganje ciljev, razvoj znanja in aktivno sodelovanje v družbi. Preverjanje v raziskavi vključuje različne vrste besedil in nalog različnih težavnostnih ravni ter zahteva uporabo ključnih kognitivnih procesov, kot so iskanje informacij, razumevanje besedila ter vrednotenje in refleksija o prebranem.

Rezultati raziskave PISA 2022 kažejo, da so dosežki slovenskih 15-letnikov pri bralni pismenosti prvič značilno pod povprečjem držav OECD in najnižji od začetka sodelovanja Slovenije v raziskavi, pri čemer je negativen trend prisoten že od leta 2015. Leta 2022 je temeljno raven bralne pismenosti doseglo le 75 % slovenskih 15-letnikov, čeprav nacionalna strategija do leta 2030 predvideva 90 %.

Rezultati raziskave opozarjajo na nujnost sistematičnega razvoja bralne pismenosti v slovenskem prostoru, prispevek pa poudarja pomen celostnega pristopa, ki vključuje podporo učiteljem in spodbujanje kritičnega branja, razumevanja besedil in motivacije za branje, zlasti leposlovja.

Ključne besede: bralna pismenost, raziskava PISA, 15-letniki, bralne spretnosti, mednarodno-primerljivi dosežki

Literatura:

OECD (2019). *PISA 2018 results (Volume I): What students know and can do*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/5fo7c754-en>

OECD (2023). *PISA 2022 results (Volume I): The state of learning and equity in education*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>

Šterman Ivančič, K. (ur.). (2019). *PISA 2018: Program mednarodne primerjave dosežkov učencev in učenk: Nacionalno poročilo s primeri nalog iz branja*. Pedagoški inštitut. https://www.pei.si/wp-content/uploads/2019/12/PISA2018_NacionalnoPorocilo.pdf

Šterman Ivančič, K., & Mlekuž, A. (ur.). (2024). *PISA 2022: Program mednarodne primerjave dosežkov učencev in učenk: Nacionalno poročilo*. Pedagoški inštitut. https://www.pei.si/wp-content/uploads/2024/04/Porocilo22_final_26032024.pdf

Šterman Ivančič, K., Štremfel, U., Peras, I., & Japelj Pavešič, B. (2023). *Občutek pripadnosti šoli, dobrobit in učna uspešnost učencev in učenk: vpogledi mednarodnih raziskav znanja*. Pedagoški inštitut. <https://www.doi.org/10.32320/978-961-270-355-4>

Valerija Vendramin

ROKA, KI PIŠE: GIB, EKSTERIORIZACIJA IN VZNIK PISMENOSTI

V prispevku na kratko uvedem antropološko misel Andréja Leroi-Gourhana in izpostavim predvsem njegovo teorijo o (ko)evoluciji giba, tehnike in simbolne eksteriorizacije. Ta je temeljnega pomena za konceptualizacijo pismenosti kot telesne prakse oz. materializacije giba. Leroi-Gourhanovo delo je temeljnega pomena za preučevanje tehnosomatike: tehnologija ni le zunanje orodje, temveč temeljni, intimni del človeškega telesnega obstoja, spomina in evolucije. Pri preučevanju pismenosti je torej posebej treba izpostaviti utelešenje oz. refleksijo o tem, kako pisanje vključuje telo (tj. krettnjo, motorično navado), ne le abstraktnega jezika. Za konec poskušam poiskati mesta, kjer bi bilo mogoče razviti kritiko izvirne Leroi-Gourhanove teze.

Roka, ki piše, v tem kontekstu ni obravnavana kot nevtralni instrument zapisovanja, temveč kot mesto, kjer gesta prehaja v simbol in kjer telesna tehnika postane eksterioriziran spomin. Na kratko se navežem na delo Bernarda Stieglerja, ki je Leroi-Gourhanovo tezo filozofsko premišljeval in razvil v konceptu epifilogeneze, s katerim lahko ustrezno sežemo vse do sodobnih medijev in tehnologije. Ta povezava biologije, antropologije in tehnologije hkrati odpira pot za posthumanistične teorije pismenosti – te zaznamuje predvsem konceptualizacija pismenosti, ki izhaja iz prepletenosti bralcev/bralck, tehnologij, materialov in okolij.

Ključne besede: Leroi-Gourhan, pismenost, telo, Stiegler, posthumanizem

Literatura:

- Bluemink, M. (2015). Man, the Animal Without Essence, 3: Brains, Hands and Tools. <https://bluelabyrinths.com/2015/03/29/man-the-animal-without-essence-3-brains-hands-and-tools/>
- Johnson, Ch. (2011). Leroi-Gourhan and the Limits of the Human. *French Studies*, 55(4), 471–487.
- Lenay, Ch. (2018). Leroi-Gourhan: Technical Trends and Human Cognition. *French Philosophy of Technology*, 29, 209–226.
- Leroi-Gourhan, A. (1988, 1990). *Gib in beseda I, II*. ŠKUC in Filozofska fakulteta.
- Stiegler, B. (2010). Memory. V. W. J. T. Mitchell & M. Hansen (ur.). *Critical Terms for Media Studies*. University of Chicago Press, 64–87 [interno študijsko gradivo].

Ana Vogrinčič Čepič**POMEN TELESNOSTI IN MATERIALNOSTI BRANJA OZ. ZUNAJBESEDILNIH DEJAVNIKOV BRALNE IZKUŠNJE – POMOŽNE SMERNICE ZA REKONCEPTUALIZACIJO PISMENOSTI**

V svojem prispevku bom najprej komentirala zastavitev projektne tematike, predvsem v kontekstu prepoznanih vzporednic z lastno raziskovalno epistemologijo, ki se sicer osredotoča na bralne prakse, potem pa zavila v zgodovino in očrtala, kako izrazito se razcvet prostočasnega branja v 18. stoletju poraja v prepletu telesnega, materialnega in besedilnega. V nadaljevanju se navežem na ugotovitve Margaret Mackey (2016), ki v svojih delih tematizira pismenost kot materialno prakso oz. analizira, kako se pismenost vzpostavlja v odnosu z ljudmi, predmeti in emocijami, in na štiri dimenzije utelešenosti, o katerih govorita Theresa Schilhab in Camilla Groth (2024). Zaključila bom z navezavo na izsledke svojih nedavnih raziskav oz. projektne delo na področju spodbujanja branja za užitek, v katerih se za pomemben dejavnik izkažejo prav zunajbesedilni dejavniki bralne izkušnje, med drugim izrazito že sama prisotnost bralnega gradiva, in pa fenomenološki ter antropološki aspekti raziskovanja.

Ključne besede: bralna izkušnja v kontekstu, telesnost branja, predmetnost čtiva, prostočasno branje v 18. stoletju, materialnost pismenosti

Literatura:

Littau, K. (2006). *Theories of reading: Books, bodies, and bibliomania*. Polity Press.

Mackey, M. (2016). Literacy as material engagement: The abstract, tangible and mundane ingredients of childhood reading. *Literacy*, 50(3), 158–172. <https://doi.org/10.1111/lit.12087>.

Schilhab, T., & Groth, C. (2024). Introduction to the anthology. V Schilhab, T. & Groth, C. (ur.). *Embodied learning and teaching using the 4E cognition approach: Exploring perspectives in teaching practices*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003341604-2>.

Vogrinčič Čepič, A. (2025). Branje pri osnovnošolcih: Vrednotenje, izbire, prakse in smernice. V Oblak Črnič, T. (ur.). *Mediji in mladi*. Založba Univerze v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, 49–74.

Igor Ž. Žagar

DIGITALIZACIJA KOT RAZKROJ JEZIKA

Že leta 1988 so Dillon, McKnight & Richardson v *The Computer Journal* objavili članek "Reading from paper versus reading from screen", v katerem opozarjajo, da je branje z zaslona počasnejše, manj natančno, bolj utrujajoče, pospremljeno z manjšim razumevanjem (prebranega) in subjektivnim občutkom manjše učinkovitosti od branja s papirja. Vse te pomanjkljivosti, ki bi jih morda lahko pripisali tudi slabši kvaliteti monitorjev pred skoraj 40 leti, ugotavljajo tudi kasnejše študije. Meta-analična študija (ki je zajela 33 študij v obdobju 2008–2018) V. Clinton "Reading from paper compared to screens" (*Journal of Research in Reading*, 2019) na primer pokaže, da je branje/učenje z zaslonov (med drugim): površinsko (ni globinskega branja), "diagonalno" in "punktualno" zmanjšuje koncentracijo, povečuje utrujenost, pomnjenje in priklic prebranega pa sta manjša in šibkejša.

Z razvojem družabnih omrežij in razširjenostjo digitalnih naprav se pojavi še problem "metakognitivne regulacije": sodelujoči v raziskavah (učenci in študenti) sam medij, v katerem rešujejo naloge, razumejo kot pokazatelja težavnosti nalog, pri čemer tiskani medij ocenjujejo kot bolj težaven/zahteven kot elektronski medij/zaslon. Zakaj? Zato ker (meta-kognitivno) elektronske medije večinoma razumemo kot primerne za enostavne, prostočasne in zabavne aktivnosti (Facebook, Instagram, YouTube, WhatsApp, Tik Tok ...), medtem ko študijsko branje po navadi še vedno poteka na papirju oz. s papirja. Posledica takšne "metakognitivne nekalibriranosti" je

pričakovanje, da bo tudi branje in učenje na zaslonih lažje kot na papirju, rezultati pa so bili po navadi prav nasprotni: slabši.

V tej luči želim predstaviti kratko analizo rezultatov NPZ 2025 pri slovenščini, ki kažejo zaskrbljujočo slabitev ne le bralne pismenosti, ampak tudi jezikovne in artikulacijske zmožnosti.

Ključne besede: branje z zaslona, digitalnost, metakognitivna regulacija, bralna pismenost, jezikovne zmožnosti

Literatura:

Dillon, A., McKnight, C., & Richardson, J. (1988). Reading from paper versus screens: A critical review of the empirical literature. *The Computer Journal*, 31(3), 257–277.

Clinton, V. (2019). Reading from paper compared to screens: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Research in Reading*, 42(2), 288–325. <https://doi.org/10.1111/1467-9817.12269>.

Markovits, H., et al. (2015). Metacognition and abstract reasoning. *Memory and Cognition*, 43, 681–693.

Republiški izpitni center. (2025). *Nacionalno preverjanje znanja 2025*. Ljubljana.

Janja Žmavc

OD PISANJA H GOVORU: KVINTILIJAN IN POJMOVANJE PISMENOSTI V ANTIKI

V prispevku izhajamo iz predpostavke, da pismenosti (tudi) v antiki ni mogoče obravnavati kot enotnega ali homogenega pojma. Različne družbene razmere, izobraževalne prakse in kulturni konteksti antičnega sveta so proizvajali tudi različna razumevanja branja, pisanja in govora. Zato se prispevek metodološko omejuje na analizo pojma pismenosti v okviru rimskega retoričnega izobraževanja, kakor ga v delu *Institutio oratoria* oblikuje Kvintilijan v 1. stol. po Kr. Njegovo delo je relevantno, ker sistematično povezuje branje, pisanje, govor in poslušanje v celovit model vzgoje javnega govornika ter s tem ponuja vpogled v razumevanje pismenosti kot družbene prakse.

Najprej na kratko zastavimo pomen historičnega raziskovanja področja pismenosti. V digitalni dobi, ko pismenost vse pogosteje razumemo kot funkcionalno spretnost rabe informacij in naprav, historična perspektiva omogoča kritično distanco do

samoumevnosti sodobnih pojmovanj. Antični viri namreč razkrivajo, da je bilo starogrško in rimsko pojmovanje spretnosti branja in pisanja (če zelo okvirno opredelimo sodobno razumevanje pojma pismenost), tesno povezano z izobraževalnimi praksami, ki so branje in pisanje neposredno navezovale na razvijanje kritične presoje, etične odgovornosti kot tudi telesnega discipliniranja v okviru javnega govornega udejstvovanja.

V osrednjem delu vsebinsko analiziramo opise retoričnega urjenja v Kvintilijanovi *Institutio oratoria*, kjer sta v ospredje postavljena branje in pisanje, in zagovarjamo tezo, da Kvintilijan pismenost razume kot vzajemno razvijanje branja, pisanja, govora in poslušanja, saj mu predstavljajo štiri temeljne izobraževalne stebre, ki so tesno povezani s kulturnimi praksami njegovega časa. Takšno razumevanje odpira tudi sodobna vprašanja o tem, ali zadostuje, da pismenost v digitalni dobi mislimo predvsem kot nekaj, kar bolj ali manj zadovoljivo lahko opišemo s pojmom kompetenca, ali pa jo je treba vedno znova vračati v polje kompleksne obravnave, ki gre vse od vprašanj obsega samega pojma pa do opredeljevanja njene vsakokratne družbeno-kulturne vloge.

Ključne besede: klasična retorika, Kvintilijan, retorično izobraževanje, pisanje, javni govor

Literatura:

- Green, B., & Cormack, P. (2015). Historical Inquiry in Literacy Education: Calling on Clio. V Rowsell, J. & Pahl, K. (ur.), *The Routledge Handbook of Literacy Studies*, London & New York: Routledge, 185-204.
- Harris, W. V. (1989). *Ancient Literacy*. Harvard University Press.
- Murphy, J. J. (ur.). (2012). *A Short History of Writing Instruction*. Routledge.
- Svenbro, J. (1999). *Phrasikleia: An Anthropology of Reading in Ancient Greece*. Prev. J. Lloyd. Princeton University Press.
- Kvintilijan, M. F. (2015). *Šola govorništva*. Prev. M. Babič (2001). *Šola retorike* Zupančič & Zupančič.